

Elderly Home Care

Yaşlıların Evde Bakımı

Mehmet CİNDORUK^a
İlker ŞEN^a

^aGastroenteroloji BD,
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
ANKARA

Yazışma Adresi/Correspondence:
Mehmet CİNDORUK
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Gastroenteroloji BD,
ANKARA
mcindoruk@gazi.edu.tr

ABSTRACT Home care is given by professionals with collaboration of regarding medical team in home or office after the patient diagnose and treatment. The aim is to regain of health that was impaired because of various reasons and protect and maintain health and decency standards of living. The increase of elderly population and chronic diseases cause the increase on medical care for these two groups. Home care has cost advantage than corporate care services.

Key Words: Aging, home care

ÖZET Evde Bakım, hasta teşhis ve tedavisi sonrasında, ilgili tıbbi ekip ile işbirliği içinde, profesyonel bir kadro ile evde, iş yerinde veya hastanın mekânında verilmektedir. Çeşitli nedenlerle kesintiye uğrayan sağlığın yeniden kazandırılması, yaşam standartlarının korunması ve sürdürülmesini amaçlar. Yaşlı nüfus ve kronik hastalıkların artışı; içiçe olan bu iki grubun tıbbi takip ve bakım ihtiyacının artmasını beraberinde getirmiştir. Evde bakım, kurumsal bakım hizmetleri ile karşılaştırıldığında maliyet yönünden oldukça avantajlıdır. Ülkemizde gerekli altyapı çalışmaları tamamlanıp evde bakım özellikle, yaşlı bakımında dünyada geldiği noktaya getirilmeye çalışılmalıdır. It aims to regain of health that was impaired for a while

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, evde bakı

Türkiye Klinikleri J Med Sci 2009;29(Suppl):S110-S112

Evde bakım; yaşlı, özür, süregen hastalığı olan veya iyileşme sürecindeki bireyleri kendi ortamda destekleyerek, sosyal yaşama ayak uydurabilmelerini sağlamak, yaşamlarını mutlu ve huzurlu bir biçimde sürdürerek toplumsal entegrasyonlarını gerçekleştirmek, bakıma gereksinim duyan bireyin aile üyeleri üzerindeki yükünü hafifletmek için birey ve aileye sunulan psiko-sosyal, fizyolojik ve tıbbi destek hizmetleri ile sosyal hizmetleri içeren bir bakım modelidir.

Evde Bakım, hasta teşhis ve tedavisi sonrasında, ilgili tıbbi ekip ile işbirliği içinde, profesyonel bir kadro ile evde, iş yerinde veya hastanın mekânında verilmektedir. Çeşitli nedenlerle kesintiye uğrayan sağlığın yeniden kazandırılması, yaşam standartlarının korunması ve sürdürülmesini amaçlar.

Yaşlı nüfus ve kronik hastalıkların artışı; içiçe olan bu iki grubun tıbbi takip ve bakım ihtiyacının artmasını beraberinde getirmiştir.

Evde bakımın kapsamını önceleri genel sağlığın korunması ve geliştirilmesi gibi genel konular oluştururken, günümüzde bu kapsam teknolojik gelişmelerin de

desteği ile genişleyerek tedavi edici tıbbi uygulamalar , tetkik ve tahlillerin evde yapılması gibi konularında içine almıştır.

Yaşlıların hastane ortamında uzun süre bakılması- nın ülkelere getirdiği maddi yük, günümüzde hızla artan nüfus, kişi başına düşen hastane yatak sayısında azalma, hastada hastaneye yatış ile ilgili birçok fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlara neden olabilmektedir. Yaşlıların büyük çoğunluğu kendi ev ortamlarında kalmayı tercih etmektedirler. Tüm bu faktörler yaşlı bireylerin evde bakımını gündeme getirmektedir.

DÜNYADA EVDE BAKIM

1800'lü yılların başında amerikada ilk evde bakım hizmeti sunan yapılanmalar kuruldu.

1960'larda yaygınlaşıp kapsamı genişledi ve sigorta kapsamına girdi. 1982'de ABD'de Ulusal Evde Bakım Birliği kurulmuştur. Birliğin misyonu

- Hastalar için bakım kalitesini geliştirmek
- Bakım hizmeti sunanların haklarını korumak ve temsil etmek
- Sağlık bakımın merkezine evde bakımı yerleştirmek.

Birlik aynı zamanda yaptığı çalışmalarla evde bakımın toplumda bilinirliğini %20'lerden %90'ların üzerine, evde bakım hizmeti alan hasta oranını %10 lardan %40 lara çıkarmıştır.

1990'lı yıllar evde bakım hizmetinin kapsamının genişlediği (laboratuvar testleri, diş tedavileri, röntgen olanakları v.b.), hizmet sunan kuruluşların arttığı ve çok sayıda hastaya ulaşıldığı yıllar olmuştur. Evde bakım hizmetleri sektörü de Amerika'da ikinci en hızlı büyüyen sektör konumuna gelmiştir.¹

TÜRKİYE'DE EVDE BAKIM

Ülkemizde organize bir evde bakım sistemi henüz yoktur fakat, evlere sağlık hizmetlerinin ulaştırılması ile ilgili bazı yasalar vardır. Ülkemizde evde bakım hizmeti sunan kuruluşların sayıca son derece yetersizdir. Genel sağlık sistemine entegre bir evde bakım hizmetinin bulunmaması, evde bakım hizmetlerinin maliyetinin sağlık güvencesi sağlayan kurumlar tarafından karşılanmaması birer handikaptır. Bu nedenle bakım gerektiren kişiler için evde bakılabileceği halde hastaneye ya da rehabilitasyon merkezlerine başvurulmasına neden olmaktadır.

Türkiye'de yatak sayısının yetersizliği bilinen bir gerçektir. 400 kişiye 1 hasta yatağı düşmektedir. Bu soruna çözüm olarak yatak sayısının artırılmasından daha çok evde bakım olanaklarının güçlendirilmesinin ekonomik olduğu diğer ülkelerde yapılan yarar-maliyet çalışmaları sonucularından elde edilen bir bulgudur.

Ülkemizde 65 yaş üzeri nüfus, toplam nüfusun %4-5'sini oluşturmaktadır. 2025 yılında yaşlı nüfusun %7.5 üzerine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

EVDE BAKIMIN AVANTAJLARI

En önemli iki faydası sağlık harcamalarında tasarruf ve kişinin kendi ortamından ayrılmadan hizmet almasıdır. kişiye özel bakım sağlanması, aileyi bir arada tutması, -iyileşmeyi hızlandırması, zaman tasarrufu sağlanması, üst düzey bağımsızlık sağlanması, yaşam kalitesini yükseltmesi gibi bir çok fayda sağlar

Evde bakım hizmetini kimler sunar

-Doktor	-Hemşire ve ebe
-Sağlık memuru	-Fizyoterapist
-Sosyal hizmet uzmanı	-Psikolog

EVDE BAKIMDAN KİMLER FAYDALANABİLİR?

- Taburculuk sonrası tıbbi bakıma ihtiyaç duyanlar
- Ameliyat sonrası bakıma ihtiyaç duyanlar (dikiş alma,yara bakımı,post.op genel bakım)
- Ortopedi travma hastaları
- Kalp, hipertansiyon hastaları
- Onkoloji hastaları
- Akciğer hastaları
- Diyabet hastaları
- Nöroloji hastaları
- Bakıma ihtiyacı olan özürülüler ve yaşlılar
- Yara bakımı, enjeksiyon, i.v. ilaç tedavileri
- Tetkik tahlil hizmetleri (mobil röntgen,EKG, kan tahlilleri)
- Evinde tıbbi ekipmana ihtiyacı olanlar

Evde bakım, kurumsal bakım hizmetleri ile karşılaştırıldığında maliyet yönünden oldukça avantajlıdır. Çeşitli örneklerde maliyetlerdeki düşüşler %30 ile %90 arasında değişmektedir.

Yüksek oranlarda tasarruf sağlamanın yanında evde bakım alanlarda kendini iyi hissetme, iştah, çocuk-

larda okula devam , genel iyilik halinde artış, yaşam kalitesinde artış gibi ek faydalar da sağlanmıştır.¹

Halen Türkiye’de evde bakım pratiği nitelik ve nicelik olarak ihtiyacı karşılamanın çok gerisindedir. Bakım hizmetlerinin planlanması, sunumu ve geliştirilmesinde kamu kurumları, Merkezi yönetim, Yerel yönetimler, Üniversiteler, Özel kurumlar ve Sivil toplum kuruluşları yeralmalıdır.

Evde bakım hizmeti verilecek hastaların belirlenmesinde objektif kriterlerin oluşturulması, evde bakım verenlerin bakım konusunda eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, bakım standartlarının oluşturulması ve destekleyici nitelikteki hizmetlerin verilmesi gerekmektedir. Hizmet sunumu modelinin belirlenmesi kadar gerekli nitelikli personel ve alt yapı hazırlığının da yapılması önem taşımaktadır. Evde yaşlı bakım hizmeti verebilecek bireylerin eğitilmesi ve istihdamına yönelik düzenlemeler yapılması yaşlılara götürülen hizmetlerin kalitesini arttıracaktır. Bunlar için öncelikli çözülmesi gereken konu; Bakıma muhtaç kişilerin genel sağlık sigortası kapsamında olsun veya olmasın bu hizmetten yararlanmalarının sağlanmasıdır.

Evde bakım konusunun ülkemizde eksikliğinin az hissedilmesinin bir kaç nedeni şöyle sıralanabilir, yaşlı nüfusun görece az oluşu, kronik hasatlıkların batıya gö-

re daha az olması, kültürümüze ve aile yapımıza bağlı olumlu özellikler sayılabilir. Bu nedenle temelleri henüz yeni atılan bu sektörün başlangıç aşamasında temellerinin doğru atılması, batıda yaşanan yanlış ve sıkıntılı uygulamaların değerlendirildiği bir planlama yapılması gereklidir.

ÖZETLE

■ Evde bakım düşük maliyetli, etkin ve kaliteli hizmetin sunulduğu bir modeldir.

■ Ülkemizde emeklilik aşamasında olan bu sektörün sağlıklı gelişmesi için taraflar üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidir. (yasal düzenleme, akademik çalışmalar, kurumsal altyapı, personel eğitimi v.b.)

■ Konunun topluma anlatılması ve benimsetilmesi yönünde programlara ihtiyaç vardır.

■ Bakım ihtiyacı sadece ailenin üzerine düşen bir yük değil, devletin ve toplumun bir sorumluluğu olduğu unutulmamalıdır.

Bu nedenlerle evde bakım hizmetinin genel sağlık sigortası kapsamına alınması sağlanmalıdır. Ayrıca tüm dünyada uygulanan bu sistem halkımızın rahatlıkla ulaşabileceği bir sağlık modeli olarak hizmete sokulmalıdır.

KAYNAK

1. Aydın D. Evde Bakım Kavram ve Kapsamı, Evde Bakım Hizmetleri. 1. Baskı. Ankara. Sağlıklı Nesiller Derneği; 2005. S.14-25.